

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ในการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการบังคับโทษปรับในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29/1: ศึกษากรณีคดีที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับเกิดขึ้นจากความสนใจและตระหนักในประเด็นดังกล่าว ทั้งความสำคัญในแง่ของกฎหมาย ความสำคัญทางความคิด ในการตระหนักถึงความสำคัญและเจตนารมณ์ของการบังคับใช้โทษปรับ โดยผู้วิจัยได้ค้นคว้า รวบรวม ทบทวน และวิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้เรื่องปัญหาการบังคับโทษปรับในคดีอาญาทั้ง ของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาและวิจัยครั้งนี้จะครอบคลุมถึงหลักเกณฑ์ในการบังคับโทษปรับในคดีอาญา ของประเทศไทย โดยศึกษาอยู่ภายใต้ขอบเขตของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พระราชบัญญัติว่าด้วยการ ปรับเป็นพินัย พ.ศ.2565 และกฎหมายของประเทศสวีเดน และประเทศสหรัฐอเมริกา

จากการศึกษาถึงปัญหาการบังคับโทษปรับในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29/1: ศึกษากรณีคดีที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับ จะเห็นได้ว่า กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมที่อาจ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ และทรัพย์สิน รวมถึงเพื่อรักษาความสงบ เรียบร้อยให้เกิดขึ้นในสังคม โดยลักษณะสำคัญของกฎหมายอาญา คือเป็นกฎหมายที่กำหนด ความผิดและโทษของการกระทำความผิดไว้อย่างชัดเจนไม่มีผลย้อนหลังที่เป็นโทษแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งบุคคลที่ต้องรับโทษทางอาญานั้นต่อเมื่อมีการกระทำความผิด การกระทำที่เป็นความผิด นั้นต้องมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด และการกระทำที่จะเป็นความผิดนั้นต้องมีกฎหมายบัญญัติ ไว้ว่าเป็นความผิดและต้องมิบทกำหนดโทษไว้ด้วย โดยโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา ของประเทศไทย มาตรา 18 แบ่งโทษออกเป็น 5 สถาน คือ โทษประหารชีวิต โทษจำคุก โทษกักขัง โทษปรับ และโทษริบทรัพย์ ซึ่งการลงโทษแต่ละสถานนั้นมีเจตนารมณ์และแนวคิดทฤษฎีของการ ลงโทษที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

1) การลงโทษประหารชีวิต มีวัตถุประสงค์ คือ การลงโทษที่บังคับเอากับชีวิต ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการตัดโอกาสในการกระทำความผิดของผู้กระทำผิดอย่างถาวร และมีผลกระทบต่อความรู้สึกของคนในทั่วไปค่อนข้างสูง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำความผิด (Incapacitation Theory) และทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) ซึ่งตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำความผิดการประหารชีวิตถือว่าเป็นลงโทษเพื่อตัดโอกาสในการกระทำความผิดให้ผู้กระทำความผิดออกจากสังคมอย่างถาวรและเป็นการข่มขู่ยับยั้งมิให้ผู้อื่นกระทำความผิดอีกด้วย

2) การลงโทษจำคุก เป็นโทษที่เป็นการบังคับต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิด มีวัตถุประสงค์ทั้งเพื่อตัดโอกาสของผู้กระทำความผิดออกจากสังคมอย่างถาวรในกรณีที่ผู้กระทำความผิดต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต และตัดโอกาสของผู้กระทำความผิดออกจากสังคมชั่วคราว ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำความผิด (Incapacitation Theory) และทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory)

3) การลงโทษกักขัง เป็นโทษจำกัดเสรีภาพในร่างกายแต่เบากว่าโทษจำคุก ผู้ต้องโทษกักขังจะถูกกักตัวไว้ในสถานที่กักขังซึ่งมีไข้เรือนจำ มีเจตนารมณ์เพื่อตัดโอกาสในการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดชั่วคราว เพื่อให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวกลับใจสำนึกตนเป็นคนดีและกลับเข้าสู่สังคม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) และทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดในสถานเบาเพื่อให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวเข้าสู่สังคมได้อีกครั้งโดยปกติสุข

4) การลงโทษปรับ เป็นโทษที่มุ่งเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงินหรือมุ่งเอาต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด อันเป็นการลงโทษที่สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) และทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) ในการข่มขู่ยับยั้งมีผู้ใดกระทำความผิดและมีให้ผู้กระทำความผิดกลับมาก่อทำความผิดซ้ำรวมถึงเป็นการแก้ไขฟื้นฟูให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดได้กลับตัวกลับใจเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติสุข

5) การลงโทษริบทรัพย์สิน คือการริบทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมิไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด เว้นแต่เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจช่วยในการกระทำความผิด

โทษปรับเป็นโทษทางอาญาสถานหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดสถานเบาที่มีพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดไม่รุนแรงและเป็นบทลงโทษที่นานาอารยประเทศทั่วโลกให้การยอมรับ โดยโทษปรับเป็นโทษที่มุ่งบังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงินหรือมุ่งเอาต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด ในประเทศไทยโทษปรับเป็นโทษที่ศาลนำมาใช้บังคับมากที่สุด และยัง

เป็นโทษที่นำไปใช้เป็นโทษเสริมร่วมกับโทษจำคุกในความผิดทุกประเภท ทั้งนี้ เพราะการลงโทษปรับเป็นวิธีการลงโทษที่สะดวกที่ภาครัฐเสียค่าใช้จ่ายน้อย และไม่ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิด อีกทั้งไม่ก่อให้เกิดผลร้ายเหมือนการลงโทษจำคุกและกักขัง เนื่องจากโทษจำคุกและกักขังนั้นได้ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพทำให้ผู้ต้องโทษถูกสังคมเกลียดชังหรือถูกประณาม แต่เนื่องจากโทษปรับตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อการข่มขู่หรือขັบยั้งเพียงประการเดียวโทษปรับจึงไม่อาจจะตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษทั้งหมดได้

การกำหนดโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยดังกล่าวยังมีปัญหาที่ต้องพิจารณาอยู่ 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก ปัญหาในการกำหนดอัตราโทษปรับที่มีอัตราค่าปรับแบบตายตัว

การกำหนดโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยนั้นเป็นการกำหนดโทษปรับตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดหรือเป็นการกำหนดโทษปรับแบบตายตัว ซึ่งระบบดังกล่าวได้ให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจกำหนดช่วงของค่าปรับ กล่าวคือ ศาลจะปรับได้ไม่ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดและจะต้องไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนดด้วยเช่นกัน และศาลจะต้องกำหนดอัตราค่าปรับให้เหมาะสมและได้สัดส่วนกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย โดยศาลจะต้องพิจารณาถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดตลอดจนความเป็นอยู่และความร้ายแรงแห่งพฤติการณ์ที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดประกอบในการกำหนดโทษปรับ ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาต่อศาล และหากผู้ต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาสามสิบวันให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้น เพื่อใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นผู้กระทำความผิดจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายอาญาที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 30/1 ซึ่งเป็นมาตรการทางเลือกให้ผู้กระทำความผิดสามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ได้ แม้ว่าประมวลกฎหมายอาญาจะได้บัญญัติถึงมาตรการทางเลือกในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่สามารถชำระค่าปรับได้โดยการยึดทรัพย์สิน กักขัง หรือทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ตามบทบัญญัติของกฎหมาย แต่ทั้งนี้ การกักขัง หรือการทำงานบริการสังคมเป็นการลงโทษที่มุ่งต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิดอันเป็นขัดต่อเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับที่มีเจตนารมณ์มุ่งบังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นตัวเงินหรือมุ่งต่อทรัพย์สินเป็นสำคัญ

การกำหนดโทษปรับของประเทศไทยเป็นการกำหนดโทษปรับที่มีลักษณะตายตัวทำให้เกิดความไม่เสมอภาคต่อผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจนและร่ำรวย กล่าวคือ โทษปรับเป็นโทษ

ที่มีเจตนารมณ์ที่มุ่งบังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงินหรือมุ่งเอาต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเพื่อทำให้ผู้กระทำความผิดเจ็บทรมานไม่กล้ากระทำความผิดอีก อันเป็นการลงโทษที่สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษแก้ไขฟื้นฟูให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวกลับใจเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งหากนำโทษปรับแบบตายตัวมาใช้กับผู้กระทำความผิดหรือจำเลยที่มีฐานะร่ำรวย โทษปรับย่อมไม่อาจส่งผลร้ายต่อผู้กระทำความผิดที่มีฐานะร่ำรวยได้ดังเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับ แต่หากนำโทษปรับแบบตายตัวมาใช้เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจนโทษปรับย่อมส่งผลร้ายให้แก่ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจนได้ ทำให้การนำโทษปรับแบบตายตัวมาใช้ในการลงโทษไม่มีความเสมอภาค ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับการนำการปรับโดยกำหนดตามระบบค่าปรับรายวัน (Day Fine System) ซึ่งเป็นแนวคิดที่คำนวณค่าปรับตามรายได้ของผู้กระทำความผิดและนำมาคูณด้วยจำนวนวันที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเป็นจำนวนที่นำมาลงโทษปรับแก่ผู้กระทำความผิดเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับอย่างแท้จริง

ประการที่สอง ปัญหาการบังคับยึดทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเพื่อใช้แทนค่าปรับ

ผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษปรับตามคำพิพากษาให้ชำระค่าปรับหากไม่ชำระค่าปรับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้ค่าปรับตามคำพิพากษาของศาล ซึ่งการบังคับคดีค่าปรับดังกล่าวให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดีและให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาลหรือพนักงานอัยการ เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ซึ่งบทบัญญัตินี้เป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ กล่าวคือ โทษปรับเป็นโทษที่กฎหมายและศาลนำมาใช้บังคับมากที่สุด และยังเป็นโทษที่นำไปใช้ควบคู่กับโทษจำคุกในความผิดทุกประเภท ทั้งนี้ เนื่องจากการลงโทษปรับเป็นวิธีการลงโทษที่สะดวกที่ภาครัฐเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด และไม่ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิด อีกทั้งไม่ก่อให้เกิดผลร้ายเหมือนการลงโทษจำคุกและกักขัง ผู้กระทำความผิดหรือจำเลยที่ต้องโทษปรับตามคำพิพากษาจึงมีคดีความเป็นจำนวนมาก อีกทั้ง เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการตามที่กฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่ในการดำเนินการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของจำเลยก็ได้มีหน้าที่ตามกฎหมายเป็นการเฉพาะในการดำเนินการดังกล่าว โดยแม้ว่าประมวลกฎหมายอาญาจะได้บัญญัติไว้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดต้องโทษปรับตามคำพิพากษาและไม่สามารถชำระค่าปรับภายในสามสิบวันต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อนำออกขายทอดตลาดมาชำระหนี้ค่าปรับ แต่ในทางปฏิบัติศาลจะใช้วิธีการกักขัง

หรือจำคุกแทนการยึดทรัพย์สินหรืออายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดหรือจำเลย เนื่องจากการบังคับคดีดังกล่าวมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและต้องใช้ระยะเวลา อีกทั้ง เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการก็มีค่าใช้จ่ายหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่เฉพาะในการดำเนินการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเพื่อนำออกขายทอดตลาดมาชำระค่าปรับแต่อย่างใด

ประการที่สาม ปัญหาการชำระค่าปรับภายหลังที่ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษา

ในปัจจุบันประเทศไทย ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการผ่อนชำระค่าปรับสำหรับผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษปรับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล เพื่อเป็นการทำให้การบังคับใช้โทษปรับที่มีวัตถุประสงค์บังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงินมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้มีความสอดคล้องกับกรณีในปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายโดยการเพิ่มจำนวนเงินค่าปรับทางอาญาให้มีจำนวนมากขึ้นเพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพการณ์เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจากโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญาเดิมก่อนมีการแก้ไขนั้นเป็นกฎหมายที่ใช้มานานจำนวนเงินค่าปรับจึงไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งเมื่อกฎหมายอาญาได้มีการแก้ไขโดยเพิ่มจำนวนเงินค่าปรับให้สูงขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจนทำให้ไม่สามารถชำระค่าปรับได้ อีกทั้งระบบการลงโทษปรับของประเทศไทยยังเป็นแบบตายตัว ทำให้ในการกำหนดอัตราโทษปรับแก่ผู้กระทำความผิดไม่มีความเหมาะสม ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถชำระค่าปรับได้ ประกอบทั้งแม้ระบบค่าปรับรายวันดังกล่าวจะได้พัฒนามาจากการลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการลงโทษปรับแก่ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะแตกต่างกันและเพื่อผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรมของการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์การลงโทษปรับ แต่ระบบดังกล่าวยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ครอบคลุมในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่เป็นเสาหลักของครอบครัวแล้ว และปรากฏเหตุการณ์หลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษปรับจำเลยแล้วพบว่าจำเลยที่ต้องโทษปรับนั้นมีฐานะทางเศรษฐกิจแย่งลง หรือประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น ตกงาน เกิดภาวะโรคระบาดโคโรนาไวรัส-19 หรือโควิด -19 เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การชำระค่าปรับตามที่ศาลได้มีคำพิพากษาดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในครอบครัวซึ่งมิได้เป็นผู้กระทำความผิดได้ อันนำมาสู่การก่ออาชญากรรมซ้ำหรือจำเลยหรือบุคคลในครอบครัวจำเลยอาจคิดฆ่าตัวตาย แนวคิดเกี่ยวกับการบัญญัติกฎหมาย เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถผ่อนชำระค่าปรับภายหลังที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษปรับจำเลย หรือหากศาลเห็นว่าหากกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลจะพิจารณาสั่งให้งดการบังคับโทษปรับ หรือยุติการบังคับโทษปรับก็ได้ เมื่อพิจารณาแล้วว่าจำเลยได้รับโทษที่ศาลสมพอสมควรแล้วจึงเป็นแนวคิดที่อาจแก้ปัญหาในการ

ลงโทษปรับแก่จำเลย และรวมถึงบุคคลในครอบครัวของจำเลยที่ได้รับผลกระทบจากการที่จำเลยต้องโทษปรับในส่วนกรณีศาลพิจารณาภายหลังมีคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษปรับแก่จำเลยยังพบปัญหาเกี่ยวกับวิธีการชำระค่าปรับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่ทำให้การบังคับโทษปรับไม่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ภายหลังที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยชำระค่าปรับไม่ว่าจะในคราวเดียวโดยกำหนดวันที่ต้องชำระค่าปรับ หรือในกรณีที่จำเลยได้รับการผ่อนชำระค่าปรับ ซึ่งกฎหมายของทั้งสหรัฐอเมริกา และประเทศสวีเดนต่างก็มีการกำหนดให้ชำระค่าปรับด้วยบัตรเครดิต เงินสด หรือเช็ค แก่ศาลซึ่งได้มีการพิจารณาคดี แต่เนื่องจากในปัจจุบันผู้กระทำความผิดมีการออกไปประกอบอาชีพที่หลากหลาย บางอาชีพต้องออกไปทำงานในที่ห่างไกลจากภูมิลำเนาหรือบางกรณีผู้กระทำความผิดก็ไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษปรับ หรือบางกรณีผู้กระทำความผิดอาจมีเหตุอื่นๆ ที่ไม่อาจชำระค่าปรับได้ตามที่ศาลกำหนด เช่น ความไม่สะดวกในการเดินทาง การถูกเลิกจ้าง การว่างงาน สถานการณ์โรคระบาดดังเช่นในปัจจุบัน ได้แก่ โรคระบาดโคโรนาไวรัส-19 หรือ โควิด -19 ด้วยเหตุดังกล่าวอาจส่งผลให้ไม่สามารถชำระค่าปรับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล อันเป็นสาเหตุให้การบังคับโทษปรับไม่มีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรที่จะพัฒนาระบบวิธีการ ชำระค่าปรับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลโดยนำเทคโนโลยีการชำระค่าปรับหรือการชำระค่าปรับด้วยระบบออนไลน์มาใช้ ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งที่มีความสำคัญในการแก้ปัญหาดังกล่าวได้ดีกว่าการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระค่าปรับ หรือการกักขังหรือการบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ที่มุ่งลงโทษต่อเสรีภาพอันเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับ และยังทำให้การบังคับโทษปรับเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมภาครัฐ ผู้ต้องโทษปรับ และรวมถึงบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องโทษปรับอีกด้วย

ดังนั้น จากการศึกษาถึงปัญหาการบังคับโทษปรับในคดีอาญาของประเทศไทย จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า แม้ว่าการบังคับใช้โทษปรับซึ่งเป็นโทษที่นำมาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดเพียงเล็กน้อยจะเป็นการลงโทษที่มีลักษณะเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดไม่ก่อให้เกิดผลร้ายเหมือนการลงโทษจำคุกและกักขังเนื่องจากโทษจำคุกและกักขังนั้นกระทบต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิดและยังเป็นวิธีการลงโทษที่สะดวกที่ภาครัฐเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด แต่บทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติเป็นหลักเกณฑ์ในการชำระค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา ยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับ โดยผู้วิจัยจะได้ทำการเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาถึงปัญหาการบังคับโทษปรับในคดีอาญาของประเทศไทย ในส่วนของข้อเสนอแนะนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการแก้ไข ยกเลิก และบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา ดังต่อไปนี้

ประการแรก ปัญหาในการกำหนดอัตราโทษปรับที่มีอัตราค่าปรับแบบตายตัว

ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการบัญญัติเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาในส่วนของโทษปรับ โดยบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมว่า “การบังคับใช้โทษปรับให้คิดค่าปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้ของจำเลยที่ต้องโทษปรับตามคำพิพากษาของศาล” อันเป็นการลงโทษปรับตามแนวคิดระบบวันปรับ มาใช้ ระบบวันปรับ Day-fine System เพื่อให้การบังคับใช้โทษปรับมีความเหมาะสมและมีความเสมอภาคในการบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันและ ทำให้การบังคับใช้โทษปรับเป็นไปตามเจตนารมณ์ คือ มุ่งบังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงิน เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเจ็ดหลาบไม่กลับมากกระทำความผิดอีก

การเสนอแนะดังกล่าวผู้วิจัยได้แนวคิดประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสวีเดน และประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะการทดลองใช้ระบบค่าปรับแบบรายวัน (Day Fine System) ของรัฐนิวยอร์ก

ประการที่สอง ปัญหาการบังคับยึดทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเพื่อใช้แทนค่าปรับ

ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมโดยกำหนดบทบาทหน้าที่ในการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดโดยแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29/1วรรคสอง และวรรคสาม ควรแก้เป็นว่า “...การบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดีกับทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับตามที่ได้รับแจ้งจากศาล หรือพนักงานอัยการ ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

การตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อการบังคับคดีตามวรรคสอง ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง...”

การแก้ไขบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการกำหนดอำนาจหน้าที่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการบังคับโทษปรับแก่ผู้ต้องโทษให้มีชัดเจนและเป็นรูปธรรม เนื่องจากเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นเจ้าพนักงานที่มีบทบาท

หน้าที่ในการยึดทรัพย์สินหรืออัยคสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินโดยตรงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของประเทศไทย

ประการที่สาม ปัญหาการชำระค่าปรับภายหลังที่ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษา

ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการยกเลิกประมวลกฎหมายอาญามาตรา 30/1 มาตรา 30/2 อีกทั้งควรมีการแก้ไขมาตรา 29 วรรคแรก โดยแก้ไขเป็นว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออัยคสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับหรือผู้ต้องโทษมีสิทธิยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อขอผ่อนชำระค่าปรับตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดไว้ก็ได้ ทั้งนี้ ผู้ต้องโทษปรับอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อขอผ่อนชำระค่าปรับผ่านระบบออนไลน์ก็ได้ หรือหากกรณีผู้ต้องโทษปรับมีเหตุอันสมควรและได้แจ้งเหตุต่อศาลแล้ว ศาลอาจพิจารณาสั่งให้งดการบังคับคดี หรือยุติการบังคับคดี เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมก็ได้...”

การเสนอแนะดังกล่าวผู้วิจัยได้นำเอาหลักเกณฑ์การผ่อนชำระค่าปรับตามมาตรา 9 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ.2565 หลักเกณฑ์ผ่อนชำระค่าปรับผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักกิจการคดี สำนักงานศาลยุติธรรม และหลักเกณฑ์การผ่อนชำระค่าปรับ ของประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐนิวยอร์ก ประกอบทั้งในกรณีที่ศาลเห็นว่าหากผู้ต้องโทษมีเหตุอันสมควรศาลจะงดการบังคับคดี หรือยุติการบังคับคดีของกฎหมายของประเทศสวีเดน มาใช้บังคับการกรณีศาลไทยลงโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับ

ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมและยกเลิกบทบัญญัติบางมาตราเกี่ยวกับการลงโทษปรับและมาตรการอื่นๆ ที่ใช้แทนโทษปรับนั้นเป็นไปเพื่อให้การบังคับใช้โทษปรับเป็นไปตามเจตนารมณ์คือการมุ่งบังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงินหรือมุ่งเอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด โดยไม่ครอบไปถึงการลงโทษที่มุ่งต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิด และเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษปรับต้องได้รับผลกระทบต่อเสรีภาพของตน อีกทั้งยังทำให้การบังคับโทษปรับเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม ภาครัฐ และผู้ต้องโทษปรับต่อไป